

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

СЕКЦІЯ III СУЧАСНА СЕРЕДНЯ ШКОЛА: ТЕОРІЯ І ДОСВІД

УДК: 373.51:330.101

ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОФІЛЬ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ СТАРШОЇ ШКОЛИ

О. В. Бутко, м. Харків

Тези присвячені аналізу становлення економічного профілю навчання в системі профільного навчання старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня. Розкрито законодавчо-нормативне забезпечення впровадження профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, зокрема економічного. Здійснено аналіз наукових праць з проблем профільної економічної освіти. Визначено сутність економічного профілю навчання.

Ключові слова: *профіль навчання, економічний профіль навчання, профільна економічна підготовка, профільна економічна освіта.*

This article is dedicated to the problem of formation of economic training profile in the system of profile education at senior school of general education institutions of the 3rd step. The legislative and regulatory support for the introduction of training profile, economic training profile in particular, at secondary schools has been revealed. The analysis of scientific papers on the problems of profile economic education has been conducted. The essence of economic training profile has been defined.

Key words: *training profile, economic training profile, profile economic preparation, profile economic education.*

В останні роки відбуваються суттєві зміни в суспільно-економічному житті України. Зміна пріоритетів, розвиток ринкових відносин, формування ринку праці сприяють впровадженню в шкільну практику економічного профілю навчання. Це зумовлює необхідність з'ясування сутності економічного профілю, його місця та ролі у системі профільного навчання старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів.

Існуючі дослідження розкривають окремі складові економічної культури учнів старшої школи у процесі вивчення предметів економічного профілю, а саме: формування підприємницьких здібностей (О. Набока, Л. Паращенко, Н. Олійник, З. Трофімова), формування готовності до вибору професій економічного спрямування (А. Калінська, С. Карп), формування економічних знань (Л. Новикова), формування основ економічної компетентності (І. Кінзібаєва, Н. Овсюк).

Кращому розумінню сутності економічного профілю сприяє, на нашу думку, аналіз становлення профільного навчання у системі загальної середньої освіти. Здійснення профільного професійного навчання учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів передбачено Національною доктриною розвитку освіти (Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002) та Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013).

Упровадження профільного навчання в загальноосвітніх закладах започатковано Постановою Кабінету Міністрів України № 1717 від 16 листопада 2000 року із змінами, в якій передбачено перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання для учнів, які будуть навчатися у першому класі з 2001 року і в наступні роки, у три етапи [5].

Наказом Міністерства освіти і науки України № 834 від 27.08.2010 року затверджені типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів III ступеню. У пояснювальній записці до типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня обґрунтовано доцільність запровадження 11-річного терміну здобуття повної загальної середньої освіти, передбачено реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану через навчальні предмети і курси, визначено гранично допустиме навчальне навантаження учнів. У пояснювальній записці вказано, що навчальні заклади можуть самостійно складати робочі навчальні плани відповідно до наведених додатків за відповідною мовою навчання. У Додатку 8 наведено типовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання суспільно-гуманітарного напрямку, в якому розкрито тижневе навчальне навантаження класів економічного профілю навчання. В інваріантній частині навчального плану на вивчення економіки відводиться 3 години на тиждень у кожному класі. Варіативна складова передбачає 6 годин на тиждень у 10 класі та 4 години на тиждень в 11 класі на поглиблене вивчення предметів, курси за вибором, факультативи [4].

Отже, економічний профіль навчання офіційно включено до складової суспільно-гуманітарного напрямку профілізації старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня. Проте аналіз праць з проблем профільного навчання свідчить про дослідження окремих аспектів профільного економічного навчання в старшій школі загальноосвітніх навчальних закладів.

Дослідженню проблем профільної економічної підготовки значну увагу приділила російська дослідниця Х. Аліжанова, яка обґрунтувала соціально-педагогічні передумови запровадження профільної підготовки, форми її здійснення в інноваційних освітніх установах; проаналізувала теорію і практику профільної економічної підготовки, практику використання дослідницьких методів у профільній економічній підготовці, значущість маркетингових досліджень в економічній підготовці школярів. Автор розглядає профільну економічну підготовку як «систематичний, цілеспрямований процес, що передбачає наявність позитивного ставлення до об'єктів власності, здатність усвідомлення економічних інтересів і придбання навичок економічного аналізу, оволодіння значущими якостями особистості, які сприяють включенню в соціально-економічні відносини» [1, с. 16].

Російська вчена І. Кінзібаєва у дослідженні «Формування основ економічної компетентності старшокласників у процесі профільної соціально-економічної освіти» вперше визначила поняття «профільна соціально-економічна освіта» як цілеспрямований процес формування системи знань про соціально-економічну сферу суспільства, цінностей, що відповідають новим економічним реаліям, включення в соціально - економічні відносини [3, с. 11].

Т. Гуцан у своїй роботі вперше обґрунтувала думку, що метою профільної економічної освіти є: формування в особистості молодшої людини економічного мислення та культури поведінки в ринковому середовищі; озброєння теоретичними знаннями та практичними вміннями, наявність яких уможливило б самостійне вирішення економічних проблем; розвиток здібностей, що реалізуються в економічних видах діяльності; формування свідомого вибору професії й адаптація людини до соціально-економічних і політичних змін у суспільстві [2, с. 8].

Таким чином, бачимо початок звернення педагогічних досліджень до профільної економічної підготовки, обґрунтування змісту профільної економічної освіти. Аналіз праць з проблем профільної економічної освіти в галузі педагогіки доводить, що в Україні відсутні наукові дослідження, в яких розкривається сутність економічного профілю навчання. Зазначене, на нашу думку, дозволяє визначити поняття економічного профілю навчання, ураховуючи трактування поняття профілю навчання, яке подано в Концепції профільного навчання у старшій школі, як спосіб організації особистісно орієнтованого диференційованого навчання, який у системі загальноосвітньої підготовки направлений на розширене, поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу взаємопов'язаних з економікою предметів, які сприяють професійному самовизначенню учнів та включенню їх у соціально-економічні відносини. У цьому, з нашої точки зору, полягає сутність, місце та роль економічного профілю навчання в системі профільного навчання старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня.

Список використаних джерел

1. Алижанова Х. А. Экономическая подготовка старшеклассников в условиях профильного обучения : автореф. дис. ... док-ра пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» /Х. А. Алижанова.– Махачкала, 2012.– 40 с.
2. Гуцан Т. Г. Формування готовності майбутнього вчителя економіки до профільного навчання старшокласників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. Г. Гуцан. – Житомир, 2011. – 21 с.
3. Кинзибаева И. Г. Формирование основ экономической компетентности старшеклассников в процессе профильного социально-экономического образования : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / И. Г. Кинзибаева.– Екатеринбург, 2006.– 22 с.
4. Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів III ступеню [Ел. ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/8801/; Наказ МОН № 834 від 27.08.2010 року.
5. Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12 – річний термін навчання [Ел. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1717-2000-п>; Постанова Кабінету міністрів України від 16 листопада 2000 року № 1717.